

Actuació d'ofici sobre les participacions preferents comercialitzades per l'antiga Caixa Laietana

I. En data 26 de febrer de 2013, el Síndic va iniciar una actuació d'ofici sobre les participacions preferents comercialitzades per l'antiga Caixa Laietana.

La situació, que afecta nombroses persones, està descrita en la proposta de resolució aprovada per tots els grups municipals de l'Ajuntament de Mataró i de la qual es va donar compte en el Ple municipal de dia 7 de febrer de 2013, en els termes següents:

«A començaments de l'any 2012 es va generalitzar el problema de les participacions preferents, que afecta principalment persones d'edat avançada, sense o amb escassos coneixements d'inversió en productes financers, que en molts casos desconeixien la naturalesa dels productes que contractaven.

Mataró ha estat un municipi especialment afectat per la comercialització d'aquests productes, ja que Caixa Laietana, entitat fortament arrelada a Mataró i a la comarca del Maresme, va ser una de les entitats que més en va vendre. Es calcula que a la nostra ciutat hi ha uns 4.500 casos que afecten directament uns 6.000 clients i, al seu torn, unes 15.000 persones de les unitats familiars.

Però més del 90% dels afectats de Caixa Laietana van bescanviar les preferents per accions de l'entitat en base a la informació de fortalesa i seguretat que van transmetre els directors de les oficines comercials, i com a única opció per recuperar els diners. Aquest fet va agreujar la situació quan l'entitat va ser absorbida per Bankia, la qual va entrar en una situació crítica, va haver de ser intervinguda i seguidament el valor de les seves accions va baixar en picat. Actualment sabem que aquelles dades de fortalesa i seguretat no eren reals per les auditories externes que s'han realitzat.

És per això que s'ha de considerar l'especial afectació de molts mataronins que es troben en la situació descrita; persones que han perdut els estalvis d'una vida de treball, que ara es troben en situació de vulnerabilitat, que pateixen la crisi i que han quedat mancats de recursos per atendre les necessitats pròpies i les de la seva família.

[...] A finals de gener de 2013 un pacte entre el PP i el PSOE vol donar sortida als afectats per les preferents, que podran optar per acollir-se a un sistema d'arbitratge. Malgrat que es tractaria d'una bona solució, el pacte només contemplaria els "procediments d'arbitratge d'instruments híbrids de capital comercialitzats a particulars per entitats que han rebut suport públic"; això deixaria fora del procediment d'arbitratge més del 90% dels afectats de Mataró, que són els qui van bescanviar aquests productes per accions de l'entitat bancària.»

II. En data 17 de desembre de 2012, el Síndic va resoldre l'actuació d'ofici 00610/2012, relativa a les participacions preferents, en l'apartat de conclusions de la qual s'especificava el següent:

«Sistema arbitral gratuït per als casos flagrants:

Cal establir un sistema gratuït per al ciutadà que permeti resoldre per la via de l'arbitratge els casos individuals més flagrants d'irregularitat en la comercialització de les participacions preferents de qualsevol entitat financera, com ara els casos de persones d'edat avançada amb coneixements financers nuls o de persones amb discapacitat. En aquests casos, i si com a resultat del procediment arbitral es conclou que hi hagut una vulneració dels drets de les persones, cal que es faci la devolució íntegra de les quantitats invertides en les participacions preferents a les persones afectades.

En aquest sentit, el Síndic subscriu la recomanació del Defensor del Poble de crear un mecanisme de reclamació extrajudicial en els termes següents:

“Los clientes deben acudir a la justicia como única vía para obtener protección, cuando ésta es lenta y costosa, por lo que sería conveniente que la CNMV dispusiera de mayores competencias para proteger a los inversores o que subsidiariamente creara algún mecanismo de reclamación extrajudicial efectivo, en sede administrativa, cuya finalidad sea la resolución de conflictos para evitar la vía judicial”».

III. A inici del mes de març de 2012, els clients de Caixa Laietana-Bankia van rebre una carta adreçada als titulars d'alguna de les emissions de Caixa Laietana de participacions preferents de sèrie A i d'obligacions subordinades de les emissions 1, 2, 3, 4, i 5, en què se'ls comunicava la possibilitat de bescanviar aquests valors per accions de Bankia.

La carta deia que el preu de recompra dels títols seria de fins al 100% del valor nominal i que es percebria de la manera següent: un primer pagament del 75% del valor nominal dels títols de manera immediata (3 de març de 2012), que es destinaria simultàniament a la subscripció d'accions de Bankia, i el 25% restant del valor nominal dels títols seria abonat en pagaments diferits, destinats també a la subscripció obligatòria d'accions de Bankia.

Per subscriure l'oferta calia adreçar-se a l'oficina abans del 23 de març de 2012 i la mateixa carta esmentava que el preu de les accions de Bankia el 2 de febrer de 2012 era de 3,10 euros per acció.

En data 25 de maig de 2012 se suspèn la cotització en borsa de les accions de Bankia fins a la reformulació dels comptes anuals, cosa que es produeix en data 28 de maig de 2012, quan s'aixeca la suspensió de la cotització.

En data 8 de juny de 2012 el valor de les accions de Bankia era d'1,03 euros per acció.

Les preferents bescanviades el mes març de 2012, per un valor no real, havien perdut més de dos terços del seu valor nominal.

IV. Cal remarcar que en el moment en què es va proposar als titulars de participacions preferents de Caixa Laietana de bescanviar-les per accions de Bankia, hi havia prou indicis —i els experts en el sector financer tenien coneixements i informacions a aquest respecte— per considerar que aquesta operació difícilment representaria una solució efectiva per als interessos dels clients afectats, que —cal recordar-ho— no es tractava, majoritàriament, de persones amb coneixements suficients en matèria financera o productes d'inversió de risc.

No és desassenyat pensar que aquestes persones van ser induïdes dues vegades a contractar productes financers que no eren adequats a les seves característiques ni als seus interessos. Com a mínim, una gestió prudent i atenta a les necessitats de persones que no tenien una experiència d'inversió financera hauria aconsellat altres solucions i no únicament la "fugida endavant", que, com s'ha vist, es pretenia amb el bescanvi de preferents per accions.

Com ja va apuntar el Síndic de Greuges en la resolució de 17 de desembre de 2012, la situació en què ara es troben els afectats de Caixa Laietana permet afirmar que hi ha hagut una mala praxi i una important manca d'ètica en la comercialització de les participacions preferents, tant genèricament —per haver destinat el producte a un públic no especialitzat— com individualment —atès que hi ha hagut casos concrets en què s'han acreditat notables mancances d'informació o altres irregularitats rellevants a l'hora de subscriure el contracte amb el client. Així ja ho ha recollit una sentència del Jutjat de Primera Instància núm. 1 de Mataró.

En qualsevol cas, el bescanvi de preferents per accions de Bankia, en el moment en què es va fer, també reflecteix una manca notable de respecte pels drets de les persones i caldria estudiar si compleix les característiques d'un delictes d'estafa, especialment en els casos de les persones que requereixen una protecció especial d'acord amb el Codi de consum de Catalunya, com ara les persones grans, les persones malaltes, les persones amb discapacitats i qualsevol altre col·lectiu en situació d'inferioritat o indefensió especials.

V. En vista del que s'ha exposat, **el Síndic considera:**

a) Que les administracions públiques competents (Ministeri d'Economia i Competitivitat, Comissió Nacional del Mercat de Valors, Fons de Reestructuració Ordenada Bancària) han d'adoptar les mesures adequades per permetre que es puguin sotmetre a arbitratge els casos de totes les persones que van contractar

participacions preferents amb Caixa d'Estalvis Laietana i que posteriorment les van bescanviar per accions de Bankia.

b) Que el procediment d'arbitratge esmentat s'ha d'iniciar en un termini màxim de tres mesos i finalitzar en el termini posterior de sis mesos.

c) Que, en els casos més flagrants, s'han d'adoptar les mesures adequades per retornar immediatament les quantitats invertides a les persones afectades, amb la garantia del FROB.

d) Que la Generalitat de Catalunya, a través dels departaments d'Economia i Coneixement i d'Empresa i Ocupació, ha d'instar les actuacions necessàries per tal que es pugui donar compliment a les mesures proposades en aquesta resolució.

e) Que, atesa la gravetat de la situació, és procedent comunicar a la fiscalia els fets exposats perquè, si ho considera oportú, adopti les mesures pertinents, a banda de traslladar-li les queixes rebudes fins ara i les que es puguin rebre properament.